dieses selbst gesehen) । लोकविज्ञात इति किमर्थम् । चकार कटं देवदत्तः (der Sprechende hätte dieses wohl selbst sehen können, hat es aber nicht gesehen, eben so wenig ist die Sache allgemein bekannt) । प्रयोक्तुर्दर्शनविषय इति किमर्थम् । जघान कंसं किल वासुदेवः । (die Sache ist wohl allgemein bekannt, aber der Sprechende hat es
5 nicht gesehen und auch nicht sehen können.)

अभिज्ञावचने लृट् । ११२ । (Ausnahme zu 111.) Steht ein Wort in der Bedeutung von «gedenken, sich erinnern» dabei, dann wird das Futurum auf स्य gesetzt. Kâçikâ: अभिज्ञा स्मृतिः । तद्वचन उपपदे भूतानद्यतने लृट्प्रत्ययो भवति । लङो ऽपवादः । अभिज्ञानासि देवदत्त कश्मीरेषु वत्स्यामः । वचनग्रहणं पर्यायार्थम् । अभिज्ञानासि स्मरसि
10 बुध्यसे चेतयस इति ।

न यदि । ११३ । Wenn यद् dabei steht, wird nicht das Futurum auf स्य gesetzt (sondern das Imperfectum nach 111). Kâçikâ: यच्छब्दसहिते ऽभिज्ञावचन उपपदे लृट्प्रत्ययो न भवति । पूर्वेण (sc. सूत्रेण) प्राप्तः प्रतिषिध्यते । अभिज्ञानासि देवदत्त यत्कश्मीरेष्ववसाम । वाससमात्रं स्मर्यते । न त्वपरं किं चिल्लक्ष्यते । तेनोत्तरसूत्रस्य नायं विषयः ।

15 विभाषा साकाङ्क्षे । ११४ । Nach Belieben (Futurum oder Imperfectum), wenn der Satz noch eine Ergänzung hat. Mahâbh.: किमुदाहरणम् । अभिज्ञानासि देवदत्त कश्मीरेषु वत्स्यामस्तत्र सक्तून्पास्यामः । अभिज्ञानासि देवदत्त कश्मीरेष्ववसाम तत्र सक्तूनपिबाम । भवेत् । पूर्वं परमाकाङ्क्षतीति साकाङ्क्षं स्यात् । परं तु कथं साकाङ्क्षम् । परमपि साकाङ्क्षम् । कथम् । अस्त्यस्मिन्नाकाङ्क्षेत्यतः साकाङ्क्षम् । विभाषा साकाङ्क्षे सर्वत्र (ein
20 Vârttika) । विभाषा साकाङ्क्षे सर्वत्रेति वक्तव्यम् । क्व सर्वत्र । यदि चायदि च (vgl. 113) । यदि तावत् । अभिज्ञानासि देवदत्त यत्कश्मीरान्गमिष्यामः । यत्कश्मीरानगच्छाम । यत्तत्रौदनं भोक्ष्यामहे । यत्तत्रौदनमभुङ्क्महि । अयदि । अभिज्ञानासि देवदत्त कश्मीरान्गमिष्यामः । कश्मीरानगच्छाम । तत्रौदनं भोक्ष्यामहे । तत्रौदनमभुङ्क्महि ।

परोक्षे लिट् । ११५ । (Zweite Ausnahme zu 111.) Das Perfectum steht, wenn man
25 Etwas nicht mit eigenen Augen gesehen hat. Mahâbh.: कथंजातीयकं पुनः परोक्षं नाम । के चित्तावदाहुः । वर्षशतवृत्तं परोक्षमिति । अपर आहुः । वर्षसहस्रवृत्तं परोक्षमिति । अपर आहुः । कुड्यकटान्तरितं परोक्षमिति । अपर आहुः । द्व्यहवृत्तं त्र्यहवृत्तं वेति । सर्वथोत्तमो न सिध्यति (weil die erste Person, wenn sie Etwas von sich aussagt, stets dabei gewesen ist) । सुप्तमत्तयोरुत्तमः (ein Vârttika) । सुप्तमत्तयोरुत्तम इति वक्तव्यम् । सुप्तो
30 ऽहं किल विललाप । मत्तो ऽहं किल विललाप । सुप्तो न्वहं किल विललाप । मत्तो न्वहं किल विललाप । अथ भवति वै । कश्चिज्जाग्रदपि वर्तमानकालं नोपलभते । तद्यथा । वैयाकरणानां शाकटायनो राजमार्गं आसीनः शकटसार्थं यान्तं नोपलेभे । किं पुनः कारणं कश्चिज्जाग्रदपि वर्तमानं कालं नोपलभते । मनसा प्रयुक्तानीन्द्रियाण्युपलब्धौ कार-